

Telen met toekomst is door PPO en DLV Plant bv ontwikkeld in opdracht van LNV

Nieuwsbrief nr. 17   Juli 2007

In het praktijknetwerk Telen met toekomst werken agrarische ondernemers samen met PPO en DLV Plant aan duurzame bedrijfssystemen voor akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bloembollen, fruitteelt, boomteelt, glastuinbouw en champignonteelt. Het project wordt gefinancierd door het ministerie van LNV. Via deze nieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen. U kunt zich voor deze nieuwsbrief aanmelden via www.telenmettoekomst.nl of een mail sturen naar info@telenmettoekomst.nl

Klik [hier](#) als u deze nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen

Inhoud:

- [Algemeen](#)
  - ☞ [Praktijkberichten gewasbescherming op Telenmettoekomst.nl](#)
  - ☞ [Brede samenwerking Programma Plantgezondheid en Telen met toekomst](#)

- [Akkerbouw & vollegrondsgroente](#)
  - ☞ [Veel belangstelling voor praktijkmiddag suikerbieten](#)
  - ☞ [Spuitdemonstraties in Noord-Nederland zeer goed bezocht](#)
  - ☞ [Naar een meer duurzame maisteelt](#)
  - ☞ [Ziektebestrijding wintertarwe](#)

- [Boomkwekerij](#)
  - ☞ [Waarschuwingssysteem breder uitgezet in laanboompraktijk](#)
  - ☞ [NBvB verspreidt nieuwe milieueffectenkaarten onder haar leden](#)

- [Bloembollen](#)
  - ☞ [Kennisuitwisseling inundatie](#)

- [Fruit](#)
  - ☞ [Fruitmotbestrijding optimaliseren met adviesmodellen](#)

- [Glastuinbouw](#)
  - ☞ [Glastuinbouw pakt emissie aan](#)

Algemeen

Praktijkberichten gewasbescherming op Telenmettoekomst.nl

Telen met toekomst heeft voor verschillende sectoren een aantal leaflets ontwikkeld. Deze 'praktijkberichten gewasbescherming' gaan over geïntegreerde maatregelen die in de praktijk succesvol kunnen worden toegepast. De leaflets bevatten achtergrondinformatie over gewasbeschermingsmaatregelen, tips en ervaringen uit de praktijk. Ze worden verspreid via onder andere opendagen en zijn ook per sector te downloaden op www.telenmettoekomst.nl onder het kopje vaktechnische informatie => gewasbescherming. Meer informatie Harm Brinks, h.brinks@dlvplant.nl

De volgende leaflets zijn nu gereed:

- Bloembollen
  - Onkruidbestrijding in bloembollen
  - Bolontsmetting
  - Middelenkeuze met milieueffectenkaart
  - Botrytis en Penicilium in narcis
  - Roet in hyacinth
  - Waarschuwingssysteem voor vuur

- Vollegrondsgroenteteelt
  - Phytophthora in aardbei
  - Aaltjesplan aardbei
  - Beheersing bietencystenaaltjes kool
  - Onderwerken gewasresten bladgewassen
  - Pseudomonas in prei
  - Zaadcoating kool
  - Zaadcoating bladgewassen
  - Gewis in vollegrondsgroente
  - Mechanische onkruidbestrijding kool
  - Mechanisch onkruidbestrijding en LDS in prei

- Akkerbouw
  - Resistente rassen wintertarwe
  - Gewis
  - Maak een aaltjesplan
  - LDS in aardappel
  - Milieueffectenkaart akkerbouw
  - Onkruidbestrijding in bieten
  - Sproeiapparatuurkeuze en emissie
  - Luisbestrijding en natuurlijke vijanden
  - Adviesstelsel in uien
  - Onkruidbestrijding in maïs
  - Eggen in maïs

- Champignonteelt
  - Monitoring insecten
  - Wel of niet ontsmetten
  - Dichte cellen

- Boomteelt
  - Aaltjes
  - Goede bedrijfshygiëne
  - Driftarme doppen
  - Gewis

- Efficiënte spuittechniek
  - Milieueffectenkaarten
  - Natuurlijke vijanden binnen
  - Natuurlijke vijanden buiten
  - Geïntegreerde aanpak spint
  - Mechanische onkruidbestrijding
- Fruitteelt
    - Geïntegreerde bestrijding schurft
    - Gebruik venturidoppen
    - Kalkmelkberegening tegen vruchtboomkanker
    - Waarschuwingmodel tegen zwartvruchtrot
    - Geïntegreerde bestrijding fruitmot
    - Geïntegreerde bestrijding blad- en bloedluizen
- Glastuinbouw
    - Scouten tomaat
    - Scouten komkommer
    - Scouten paprika
    - Botrytis in tomaat
    - Hygiëne komkommer
    - Roest in chrysan

Samenwerking Programma Plantgezondheid en Telen met toekomst

Het programma Plantgezondheid en Telen met toekomst werken nauw samen bij de introductie van nieuwe Best Practices in de praktijk. Dit gebeurt onder andere in demonstratieprojecten die veelal bij deelnemers van Telen met toekomst worden uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de roettoets voor hyacint. Deze toets, die aangeeft of bolontsmetting tegen roet wel of niet noodzakelijk is, wordt middels een demo geïntroduceerd in de praktijk. Een andere demo speelt in de fruitteelt waarin meer praktijkervaring wordt opgedaan met emissiearme spuittechnieken. Samen met aardbeientelers wordt gekeken of *Xanthomonas* volledig wordt gedood bij composteren. Een brede uitstraling, ook buiten Telen met toekomst, en een vermindering van de milieubelasting, zijn de criteria waaraan deze activiteiten moeten voldoen. Omgekeerd denken deelnemers van Telen met toekomst mee over de onderzoeksprojecten van de thema's Innovatie & Management in het Plantgezondheidsprogramma. Meer informatie bij Marjan de Boer, marjan.deboer@wur.nl

Akkerbouw & vollegrondsgroente

Veel belangstelling voor praktijkmiddag suikerbieten

Ruim 100 personen bezochten 5 juni de praktijkmiddag suikerbieten. Deze was georganiseerd door Telen met toekomst in samenwerking met COVAS en IRS en met medefinanciering van de Provincie Limburg. Na een korte inleiding over het praktijknetwerk Telen met toekomst konden de bezoekers drie programmaonderdelen bijwonen. In een onkruidproef werden tien verschillende strategieën met elkaar vergeleken. Om het effect van verschillende spuitdoppen zichtbaar te maken, werd in de schuur een spuitdemonstratie gehouden met fluorescerende vloeistof en blacklights. Verder werd een lezing gehouden over schimmelbestrijding in suikerbieten. Aanwezigen kregen informatie over het herkennen van bladziekten en het online cercospora-adviesmodel. Deze is te vinden op www.irs.nl/bladschimmel. In augustus wordt wederom een praktijkmiddag suikerbieten georganiseerd. Tijdens deze middag

in Wijnandsrade staat schimmelbestrijding centraal. De bezoekers kunnen onder andere een demo bekijken waarbij verschillende bestrijdingsstrategieën met elkaar zijn vergeleken. Ook het adviesmodel is in de demo meegenomen.

Meer informatie Hanja Slabbekoorn, hanja.slabbekoorn@wur.nl

Spuitedemonstraties in Noord-Nederland zeer goed bezocht

Op 5,6 en 7 juni organiseerde het praktijknetwerk Telen met toekomst in samenwerking met de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest, Wetterskip Fryslân, LTO Noord en het Project Schone bronnen een spuitdemonstratie in respectievelijk Valthermond, Nieuw Beerta, en Munnekezijl. Aanleiding was de wens van de waterschappen om de discussie met telers op gang te brengen over de probleemstoffen in het oppervlaktewater. De waterschappen willen samen met de praktijk op zoek naar praktische oplossingen.

Het programma bevatte informatie over spuittechniek, een spuitdemo met black-light, een demonstratie van de nieuwste technieken (o.a. UV-licht), een inleiding en discussie over probleemstoffen in water en een interactieve quiz over puntbelastingen (door Schone Bronnen). De reacties van de in totaal bijna 400 aanwezigen waren zeer positief. De sfeer was goed en de belangstellenden hebben de discussie met het waterschap zeer gewaardeerd. In het kader van de bijeenkomsten is een folder 'Samenwerken aan een betere waterkwaliteit' gemaakt. Deze is te vinden op www.telenmettoekomst.nl. Verder is in de media volop aandacht besteed aan deze bijeenkomsten.

Meer informatie Albert Jan Olijve, albertjan.olijve@wur.nl of Wyncko Tonckens, w.tonckens@dlvplant.nl

Naar een meer duurzame maïsteelt

Loonwerkersorganisatie Cumela, LTO-rundveehouderij, Syngenta, Agerland en waterschap Aa en Maas hebben uitgesproken dat een duurzame onkruidbestrijding in de maïsteelt mogelijk is. Samen met Telen met toekomst zijn zij hier afgelopen maanden mee aan de slag gegaan. Kennis verspreiden en ervaring delen staan voorop. De eerste stap naar een duurzame aanpak is gezet met het schrijven van een tweetal praktijkberichten 'Eggen hoort bij de onkruidbestrijding' en 'Kijk kritisch naar middelenkeuze en dosering'. De leaflets zijn met het blad 'Loonbedrijf' van Cumela verstuurd. Daarnaast zijn veehouders via vakbladartikelen op de hoogte gebracht dat een kritische aanpak van onkruid in maïs positief kan uitpakken: minder kosten en mogelijk een hogere opbrengst en kwaliteit. Verder heeft PPO locatie Vredepeel samen met Agerland BV op 21 juni een themadag gehouden over Schone en rendabele maïsteelt. Duurzame strategieën stonden hier uitgebreid op het programma.

De veertien loonwerkers uit het praktijknetwerk brengen de meer duurzame aanpak al enige tijd in de praktijk. Met drie van hen is dit seizoen vooral op percelen langs watervoerende sloten nog kritischer gekeken naar middelenkeuze en dosering. De loonwerkers worden gevolgd door het blad 'Loonbedrijf'.

De partijen hebben onlangs hun aanpak toegelicht aan een groep gewasbeschermingsbeleidsambtenaren van de ministeries van LNV, VROM, VWS en SZW.

Meer informatie vindt u via de webpagina vaktechnische informatie akkerbouw op www.telenmettoekomst.nl of bij Brigitte Kroonen-Backbier, brigitte.kroonen@wur.nl

Ziektebestrijding wintertarwe

In wintertarwe rassen met een goede resistentie tegen ziekten is niet standaard een vroege bespuiting nodig. Dit bleek tijdens een excursie van de akkerbouwgroep Zuidelijk Flevoland. De meeste telers hebben in resistente rassen geen vroege bespuitingen uitgevoerd. De aantasting was in deze rassen nihil. De boodschap van Ruud Timmer van PPO-agv was daarmee goed opgepakt in de praktijk. In januari had hij voor de groep akkerbouwers een lezing verzorgd over de ziektebestrijding in wintertarwe. Het rassenaspect en de ziektegevoeligheid waren daarbij uitgebreid aan de orde gekomen. Meer informatie Olaf van Campen, o.vancampen@dlvplant.nl of Jan Paauw, jan.paauw@wur.nl

Boomkwekerij

Waarschuwingssysteem breder uitgezet in laanboompraktijk

Het waarschuwingssysteem 'bast- en bladvlekken in Tilia' is dit seizoen breder uitgezet in de praktijk. Een twintigtal laanboomkwekers krijgt dagelijks middels een faxservice een actueel advies of het spuiten tegen deze schimmelaantasting wel of niet noodzakelijk is. Dit advies is gebaseerd op de actuele weersomstandigheden ter plaatse. Doordat GEWIS aan het advies gekoppeld is, krijgen de telers ook informatie over geschikte middelen en het gewenste tijdstip van spuiten. Deze faxservice is in de boomkwekerij nieuw voor schimmelaantastingen, en bevindt zich nog deels in de testfase. PPO werkt hiervoor samen met Opticrop. Het Productschap Tuinbouw financiert het onderzoek en het LIB (Provincie Brabant en ZLTO) ondersteunt de verbreding. Telen met toekomst zorgt voor de verbreding in Gelderland door hun deelnemers van de actuele informatie te voorzien.

Meer informatie bij Bart van der Sluis, bart.vandersluis@wur.nl

NBvB verspreidt nieuwe milieueffectenkaarten onder haar leden

De Nederlandse Bond van Boomkwekers stuurt de nieuwe milieueffectenkaarten wederom naar alle aangesloten kwekers. In totaal worden circa 3000 kaarten verstuurd. Ditmaal gaan de kaarten vergezeld van het 'Praktijkbericht milieueffectenkaarten'. Telen met toekomst stelde onlangs voor iedere sector diverse 'Praktijkberichten gewasbescherming' op. Het praktijkbericht geeft een toelichting op het gebruik van de milieueffectenkaart en geeft de kwekers praktische informatie en tips over de middelenkeuze.

Meer informatie bij Jelle Hiemstra, jelle.hiemstra@wur.nl

Bloembollen

Kennisuitwisseling inundatie

Medio vorige maand kwam de Telen met toekomstgroep uit Kennemerland bijeen met twee loonwerkers, een gewasbescherminghandelaar en een groep bloembollentelers om kennis en ervaringen uit te wisselen omtrent inundatie. Inundatie, het gedurende langere periode onder water zetten van de grond, is een milieuvriendelijke methode voor grondontsmetting die goed in de vruchtwisseling ingepland kan worden. In de praktijk is er een groeiende belangstelling voor, dat bleek deze avond uit de goede opkomst en het enthousiasme bij de aanwezigen. Inundatie kan voorafgaand aan elke teelt worden uitgevoerd. Mits de inundatie technisch correct wordt uitgevoerd, geeft het een goede bestrijding van stengelaaltjes (quarantaine organisme) en wortelstamelaaltjes, opslag van bollen en enkele schimmels en wortelonkruiden. De methode heeft als nadeel dat de kans op enkele specifieke schimmelziekten toeneemt. De aanwezigen voerden een levendige discussie over deze onderwerpen en gaven elkaar nuttige handreikingen. Telen met toekomst zal hiervan, in samenwerking met de toeleverancier, later dit jaar een folder met praktische tips uitbrengen.

Meer informatie bij Peter Vreeburg, peter.vreeburg@wur.nl

Fruitteelt

Fruitmotbestrijding optimaliseren met adviesmodellen

In de regio Utrecht wordt bij vijf deelnemers van het praktijknetwerk Telen met toekomstbedrijven gekeken naar een optimale bestrijding van fruitmot met een minimale inzet van middelen. Dit gebeurt in samenwerking met LAMI en Bio Fruit Advies. Om fruitmot effectief te kunnen bestrijden, is gedetailleerde informatie nodig over de biologie en levenscyclus van de fruitmot. In Nederlands onderzoek zijn daarom de laatste jaren nauwkeurig de perioden van eileg en ei-uitkomst van de fruitmot vastgesteld. Onafhankelijk daarvan heeft Bio Fruit Advies het fruitmotmodel RIMpro-Cydia ontwikkeld. Op basis van dit adviesstelsel voeren de vijf telers de bespuitingen uit. Aan het eind van het seizoen wordt gekeken of het model functioneert en of de bestrijding verder kan worden geoptimaliseerd. Voor het model bestaat in de praktijk veel belangstelling. Verschillende adviseurs en telers gebruiken het model al en voorlichtingsavonden waar het model is besproken, trokken veel belangstellende telers. Meer informatie Herman Helsen, herman.helsen@wur.nl

Glastuinbouw

Glastuinbouw pakt emissie aan

Telen met toekomst is samen met verschillende partijen in de glastuinbouw gestart met het in kaart brengen van emissieroutes en oplossingsrichtingen. Om de milieubelasting te verminderen is het namelijk niet alleen van belang om kritisch naar het middelengebruik te kijken maar ook de emissie naar water, lucht en grond te beperken.

De Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland & Krimpenerwaard, LTO Glaskracht Nederland, en LTO Groeiservice hebben een bijdrage geleverd aan bijeenkomsten van de praktijknetwerken komkommer, potplanten en chrysanthe. Er is gediscussieerd over probleemstoffen, emissieroutes en emissienormen. Telers waarderen de discussie, maar vragen wel duidelijke handvatten en (technische) oplossingen om aan de toekomstige emissienormen te kunnen voldoen.

Met Bayer CropScience zijn afspraken gemaakt om binnenkort met de praktijknetwerken in discussie te gaan over emissie van gewasbeschermingsmiddelen. Het accent zal daarbij liggen op het optimaal toedienen van middelen en het afstemmen van toediening van middel en het spuien van water.

Meer informatie Ellen Beerling, ellen.beerling@wur.nl